

Undersøgelse blandt forældre til børn i den vidtgående specialundervisning

I forbindelse med kommunernes varetagelse af ansvaret for den vidtgående specialundervisning efter kommunalreformen

Cubion

Undersøgelse blandt forældre til børn i den vidtgående specialundervisning

I forbindelse med kommunernes varetagelse af ansvaret for den vidtgående specialundervisning efter kommunalreformen

Cubion

**Undersøgelse blandt forældre til børn i den
vidtgående specialundervisning**

© 2009 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævns anbefalinger

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form
på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7958-542-3

Undersøgelse blandt forældre til børn i den vidtgående specialundervisning

I forbindelse med kommunernes varetagelse af ansvaret for den vidtgående specialundervisning efter kommunalreformen

December 2008

CUBION A/S
Århus
Marselisborg Havnevej 36
DK-8000 Århus C

CUBION A/S
København
Kompagnistræde 22
DK-1208 København K

T +45 8618 1320
F +45 8613 1070
www.cubion.dk
cubion@cubion.dk

Indhold

1. Indledning	3
1.1. Baggrund for undersøgelse.....	3
1.2. Formål med undersøgelsen blandt forældre med børn i den vidtgående specialundervisning	3
1.3. Læsevejledning	4
2. Undersøgelsens design.....	4
3. Metodebeskrivelse	4
3.1. Udvælgelse af interviewpersoner til fokusgruppeinterview	4
3.2. Kvalitetssikring af interviewguide og gennemførelse af fokusgruppeinterview.....	6
3.3. Analyse af det indsamlede datamateriale fra fokusgruppeinterview.....	7
4. Statistiske metoder og resultater.....	7
4.1 Deskriptiv statistik.....	7
4.2 Logistiske regressionsanalyser	7
4.3 Resultater af de 2 modeller.....	8
4.4 Modelkontrol.....	10
4.5 Bortfaldsanalyse.....	11
4.6 Oversigt over variable samt hvilke logistiske regressionsanalyser variablene indgår i.....	13

1. Indledning

Konsulenthuset CUBION har for Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemført en kvalitativ forundersøgelse blandt forældre til børn, der modtager vidtgående specialundervisning. Forundersøgelsen bestod af 2 fokusgruppinterview med forældre, der fandt sted i hhv. Århus og København. Formålet med forundersøgelsen var at kvalificere udarbejdelsen af et spørgeskema, der siden blev sendt til et repræsentativt udsnit af forældre til børn, der modtager vidtgående specialundervisning. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført af Danmarks Statistik. Den efterfølgende databehandling blev foretaget af CUBION.

1.1. Baggrund for undersøgelse

I forbindelse med kommunalreformen, og deraf følgende nedlæggelse af amterne, overtog kommunerne ansvaret for den vidtgående specialundervisning¹. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) er af formandskabet for Skolerådet blevet bedt om at undersøge, hvordan kommunerne varetager deres nye ansvar i forhold til visitationsprocessen. Undersøgelsen har til formål at belyse, hvordan kommunerne varetager ansvaret for den vidtgående specialundervisning. Undersøgelsen fokuserer særligt på visitationsprocessen og hvilken betydning visitationsprocessens tilrettelæggelse har for de undervisningstilbud som eleverne modtager.

Undersøgelsen fokuserer endvidere på, hvordan kommunerne har valgt at løfte opgaven med den vidtgående specialundervisning, hvilke konsekvenser det har for de undervisningstilbud, som eleverne modtager, samt hvilke konsekvenser det har, for hvordan forældrene oplever visitationsprocesser og konkrete undervisningstilbud.

Ud over den landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt forældre til børn, der modtager vidtgående specialundervisning, hvis resultater præsenteres i denne rapport, omfatter EVA's undersøgelse: desk research, en repræsentativ landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt PPR-psykologer, casestudier i 6 udvalgte kommuner samt inddragelse af forskere med særlig indsigt i inklusion og/eller skolepsykologers arbejdsområde.

1.2. Formål med undersøgelsen blandt forældre med børn i den vidtgående specialundervisning

Forældrene er en vigtig kilde til information om varetagelsen af specialundervisningen. Dels kan de belyse om de føler sig tilstrækkeligt inddraget i visitationen, jf. bekendtgørelsens anvisninger, dels kan de som "brugere" give deres vurdering af, hvordan visitationspraksis foregår – i sammenligning med kommunernes beskrivelse af praksis, og endelig kan de vurdere kvaliteten i undervisningstilbuddene til deres børn.

Formålet med forældreundersøgelsen er at få et samlet billede af forældrenes erfaringer med og vurderinger af:

- visitationen til den vidtgående specialundervisning og
- kvaliteten i undervisningen

¹ Vidtgående specialundervisning defineres af EVA som: "Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i specialklasser, på specialskoler, i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder og specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden, dvs. i mere end 12 timer pr. uge".

Forældreundersøgelsen afdækker således blandt andet:

- Forældrenes erfaringer med og vurderinger af samarbejdet med PPR og kommunen – både før og efter kommunalreformen.
- Hvilke parametre, der er afgørende for, hvorvidt forældrene er tilfredse med visitationsprocessen.
- Hvilke parametre, der er afgørende for, at forældrene oplever, at der er kvalitet i den vidtgående specialundervisning.

1.3. Læsevejledning

Efter dette afsnit som redegør for undersøgelsens baggrund og formål, indeholder afsnit 2 en beskrivelse af undersøgelsens design og indsamlingen af data.

I afsnit 3 findes en metodebeskrivelse. Afsnittene 3.1 – 3.3 indeholder en metodebeskrivelse for den gennemførte kvalitative forundersøgelse. Her redegøres for udvælgelse og rekruttering af deltagere til fokusgruppeinterview, for kvalitetssikring af den anvendte interviewguide, for gennemførelsen af fokusgruppeinterviewene og endelig for analysen af det indsamlede interviewmateriale.

I afsnit 4 beskrives den statistiske metode og resultaterne af den statistiske analyse præsenteres. Afsnittet indeholder desuden en bortfaldsanalyse.

Endelig findes et bilag med metodebeskrivelse fra Danmarks Statistik.

2. Undersøgelsens design

Undersøgelsen blandt forældre til børn i den vidtgående specialundervisning er gennemført som en kombineret kvalitativ og kvantitativ undersøgelse, hvor en kvalitativ forundersøgelse (i form af fokusgruppeinterviews blandt forældre) er blevet gennemført med henblik på at præcisere og kvalificere spørgsmålene i den efterfølgende spørgeskemaundersøgelse.

CUBION har gennemført de indledende fokusgruppeinterviews samt analysen af disse. Selve spørgeskemaundersøgelsen blandt forældrene er blevet gennemført af Danmarks Statistik. Efter afslutningen af spørgeskemaundersøgelsen, har CUBION modtaget data fra Danmarks Statistik og derpå gennemført statistiske analyser af datamaterialet.

3. Metodebeskrivelse

I dette afsnit beskrives metoderne for undersøgelsens enkelte dele.

3.1. Udvalgelse af interviewpersoner til fokusgruppeinterview

CUBION har i forbindelse med den kvalitative forundersøgelse gennemført to fokusgruppeinterviews med forældre til børn, der modtager vidtgående specialundervisning. For at sikre en geografisk spredning blandt de interviewede psykologer fandt de 2 fokusgruppeinterview sted i hhv. Århus og i København.

Fokusgrupperne skulle ideelt set sammensættes under hensyntagen til følgende parametre:

- At både "nye" og "gamle" forældre skulle repræsenteres, dvs. hhv. forældre, der havde visitationen i frisk erindring, og forældre, der kunne huske tiden før kommunalreformen (med forbehold for de erindringsforskydninger, der måtte være)
- Både forældre fra sammenlagte og ikke-sammenlagte kommuner skulle medtages
- Både forældre fra store og små kommuner skulle være repræsenteret

- Både forældre fra kommuner med hhv. mange og få visiterede børn til specialundervisningen skulle deltage
- En god geografisk spredning – både hovedstaden og provinsen skulle repræsenteres
- Forældrenes børn skulle have forskellige henvisningsårsager

Rekruttering til fokusgruppeinterviewene foregik ved, at CUBION udarbejdede en kort projektbeskrivelse samt en invitation til et fokusgruppeinterview, som blev sendt pr. mail til ledere fra udvalgte PPR-enheder i kommuner omkring hhv. København og Århus. Lederne blev bedt om at finde interesserede forældre til interviewet. De blev bedt om enten at få interesserede forældre til at kontakte CUBION eller om at få forældrenes tilladelse til at udlevere deres telefonnumre/emailadresser til CUBION. Derefter kontaktede CUBION forældrene og forklarede dem om baggrund og formål med interviewet og inviterede dem til at deltage. Rekrutteringen foregik desuden ved at CUBION kontaktede en række skoler (normalskoler og specialskoler) og bad skolelederne om at formidle kontakt til forældre. Endvidere kontaktede CUBION også forældre via eget netværk.

Som forventet viste rekrutteringen sig at være vanskelig, hvilket betød at det var nødvendigt med en pragmatisk holdning til parameteret om, at der både skulle indgå forældre fra kommuner med hhv. mange og få visiterede børn til specialundervisningen.

Til fokusgruppeinterviewene deltog i alt 11 forældre – 6 i Århus og 5 i København². Hvert interview varede 2 timer.

Der var blandt forældrene store forskelle på, hvor længe de havde været i kontakt med PPR - vekslende mellem 1 - 11 år.

3 af forældrene havde 2 børn der begge modtog vidtgående specialundervisning.

Forældrene havde børn med følgende henvisningsårsager:

- Gennemgribende udviklingsforstyrrelse
- 2 børn med ADHD
- Retarderet i mild grad
- 2 børn med en kombination af ASF (autisme spektrum forstyrrelse), ADHD (DAMP) og et af de børn har også Tourette Syndrom
- 5 børn med infantil autisme
- 2 børn med Asperger
- 1 barn var endnu ikke diagnosticeret

4 børn er enkeltintegreret i normalskoler, 2 i specialklasse, 2 i gruppeordninger, 5 i specialskoler og 1 i heldagsskole.

² Der skulle have deltaget 6 i København, men en meldte afbud i sidste øjeblik.

Forældrene kommer fra følgende kommuner:

- Silkeborg
- Norddjurs
- Favrskov
- Århus
- Gentofte
- Albertslund
- Frederiksværk-Hundested
- Hillerød
- Rudersdal

Der er således stor forskel på kommunestørrelserne – gående fra Frederiksværk-Hundested med ca. 30.000 indbyggere over Gentofte med ca. 69.000 til Århus med ca. 295.000 indbyggere.

6 af forældrene kommer fra sammenlagte kommuner og 3 fra ikke sammenlagte kommuner.

Forældrene havde således erfaringer med mange forskellige tilbud på vidtgående specialundervisning, og de havde børn med en del forskellige henvisningsårsager.

De opstillede kriterier for sammensætningen af fokusgrupperne blev således opfyldt i ret stort omfang.

3.2. Kvalitetssikring af interviewguide og gennemførelse af fokusgruppeinterview

CUBION modtog en interviewguide fra Danmarks Evalueringsinstitut til brug for fokusgruppeinterviewene. Guiden blev kvalitetssikret med udgangspunkt i CUBIONs kendskab til området og sendt til endelig godkendelse hos EVA.

Til hvert interview stillede CUBION med 2 konsulenter. Den ene konsulent fungerede som hovedinterviewer, mens den anden konsulent primært fungerede som referent ved at dokumentere debatten og deltagernes meninger samt registrere det, der blev signaleret nonverbalt, den stemning, der var under interviewet mv. Referenten bidrog desuden i mindre omfang med uddybende spørgsmål, hvor det viste sig hensigtsmæssigt.

En konsulent fra EVA deltog endvidere som observatør ved interviewene.

Fokusgruppeinterviewene blev gennemført som semi-strukturerede interview, hvor interviewerens fulgte den på forhånd udarbejdede interviewguide, men også forfulgte eventuelle nye temaer, der dukkede op undervejs i interviewene. Intervieweren sikrede sig desuden undervejs, at alle interviewpersoner kom til orde og stillede bevidst spørgsmål direkte til mere tilbageholdende interviewpersoner.

Til fokusgruppeinterviewene med forældrene blev der desuden anvendt en Delphi analyse for at få kortlagt vigtige elementer i forældrenes kvalitetsopfattelse på området. Forældrene blev først bedt om at notere, de forhold, de især finder vigtige for kvaliteten af hhv. visitationen og undervisningstilbuddet, og derefter skulle de forholde sig til og prioritere de forhold, de andre forældre havde skrevet.

Delphi analysen var således på en såvel kvantitativ som kvalitativ måde med til at fastlægge, hvad forældrene opfatter som god og dårlig kvalitet.

Kort eksempel på anvendelse af Delphi analysen:

Man beder deltagerne om at udfylde et simpelt skema, hvor de skal skrive 3 – 5 gode ting ved en situation/et projektførløb. Dernæst beder man deltagerne om at anføre 3-5 ting, der kan *forbedres* ved situationen/førløbet. Herefter cirkuleres alle skemaer rundt i deltagergruppen, og hver deltager sætter en streg ud for de udsagn hun/han er enige i. Hvis man enten er uenig eller ligeglad, sætter man ingen streg. Der må max. sættes en streg mindre end der er udsagn på det pågældende Delphi-ark.

Runden stoppes, når skemaerne har cirkuleret et passende antal gange, som jo er afhængigt af antal deltagere. Det er godt at stoppe, før det kommer tilbage til den person, der oprindeligt skrev udsagnene. Det må ikke føles som en slags karaktergivning af de enkelte deltagers bidrag.

Derefter spørges deltagerne, om de har udsagn med max. antal streger – dvs. udsagn som alle er enige i – og de bedes læse sådanne udsagn op efter tur. Derefter spørges til udsagn med lidt færre streger. Ved større grupper beder man hver gruppe om at levere de 10 højest prioriterede emner.

3.3. Analyse af det indsamlede datamateriale fra fokusgruppeinterview

Efter fokusgruppeinterviewene blev referaterne gennemskrevet og analyseret. Analysen udmøntede sig i en række forslag til spørgsmål, der skulle medtages i spørgeskemaet. I analysearbejdet blev hovedfokus lagt på de elementer og temaer, som ikke allerede var repræsenteret via interviewguiden for fokusgruppeinterviewene.

Analysen samt de to gennemskrevne referater blev herefter sendt til EVA sammen med en kort metodebeskrivelse. På den baggrund udarbejdede EVA herefter et udkast til spørgsmål til spørgeskemaet.

Selve gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen stod Danmarks Statistik for. Se metodebeskrivelse i bilag.

4. Statistiske metoder og resultater

Følgende afsnit begrundet og beskriver valg af statistiske metoder samt resultater og modelkontrol.

4.1 Deskriptiv statistik

Data fra spørgeskemaundersøgelsen blev flettet sammen med registerdata fra Danmarks Statistik. Registerdata omfattede blandt andet oplysninger om bopælskommune, indkomst, civilstand, højeste fuldførte uddannelse, oprindelsesland og etnicitet.

Deskriptiv statistik blev fremstillet i form af frekvenstabeller af variable i spørgeskemaet og krydstabeller mellem udvalgte variable og henholdsvis tilfredshed med visitation og undervisning. Den deskriptive statistik var fordelagtig med hensyn til at skabe et umiddelbart overblik over data og potentielle sammenhænge, men ufordelagtig med hensyn til at identificere og justere for eventuelle andre influerende variable af betydning.

Fordelingen af bortfald på mulige registerparametre fra Danmarks Statistik blev sammenlignet med fordelingen blandt besvarede ved kategoriske variable vha. χ^2 -tests, ved kontinuerte tilnærmelsesvis normalfordelte variable vha. t-tests og ved ikke-normalfordelte variable ved Wilcoxon's rangsumstest.

4.2 Logistiske regressionsanalyser

For at udnytte information og variation i datamaterialet optimalt blev statistiske analyser gennemført. To samlede logistiske regressionsmodeller for kvantificering af tilfredshed med henholdsvis visitation og undervisning blev anvendt som redskab til at identificere og rangordne variable med signifikant betydning

for tilfredshed med henholdsvis visitationsprocessen og undervisningen. Målet med modelbetragtningerne var, på basis af datamaterialet at udpege variable af størst betydning for tilfredshed med henholdsvis visitationsproces og undervisning under samtidig justering for øvrige signifikante variable. Logistiske regressionsanalyser blev gennemført med tilfredshed med henholdsvis visitationsproces og undervisning som afhængig variabel og en række på forhånd udvalgte uafhængige variable (se variabel oversigt bagerst i afsnittet).

4.3 Resultater af de 2 modeller

Nedenfor bringes resultaterne af de 2 modeller for tilfredshed med hhv. visitationsproces og undervisning.

Tilfredshed med visitationsproces

Estimater for signifikante parametre i slutmodel for sandsynlighed for tilfredshed med visitationsproces (θ)

Spørgsmål/variabel	Svar	Logit estimat \pm SE
A25: Hvor tilfreds er du samlet set med dit samarbejde med PPR?	1 = tilfreds	1.82 \pm 0.33 ^A
	2 = overvejende tilfreds	1.45 \pm 0.27 ^A
	3 = overvejende utilfreds	-0.54 \pm 0.26 ^B
	4 = utilfreds	-0.79 \pm 0.30 ^B
A22: I hvilken grad havde du et godt samarbejde med dit barns daværende skole i forbindelse med visitationsproces?	1 = i høj grad	1.39 \pm 0.25 ^A
	2 = i nogen grad	0.36 \pm 0.26 ^B
	3 = i mindre grad	0.38 \pm 0.33 ^B
	4 = slet ikke	-0.19 \pm 0.30 ^B
A9: Det tog for lang tid at få et specialundervisningstilbud til mit barn	1 = enig	-0.19 \pm 0.23 ^B
	2 = overvejende enig	-0.01 \pm 0.35 ^B
	3 = overvejende uenig	1.05 \pm 0.39 ^A
	4 = uenig	1.09 \pm 0.24 ^A
A17: Hvor let eller svært var det at få kontakt til PPR i forbindelse med visitationsprocessen?	1 = meget let	1.00 \pm 0.36 ^A
	2 = let	0.86 \pm 0.25 ^A
	3 = svært	0.08 \pm 0.25 ^B
	4 = meget svært	-0.01 \pm 0.34 ^B
A12: I hvilken grad var det klart for dig, hvem der havde hvilke ansvarsopgaver i visitationsprocessen	1 = i høj grad	0.95 \pm 0.32 ^A
	2 = i nogen grad	0.70 \pm 0.28 ^A
	3 = i mindre grad ¹⁾	-0.02 \pm 0.27 ^B
	4 = slet ikke ¹⁾	0.31 \pm 0.26 ^{AB}

A11: Hvor ofte mødte den relevante PPR psykolog dit barn i forbindelse med beskrivelsen af dit barns særlige behov i visitationsprocessen	1 = 0 gange	-0.19±0.33 ^A
	2 = 1-2 gange ²⁾	0.58±0.22 ^B
	3 = 3-5 gange ²⁾	0.95±0.27 ^B
	4 = >5 gange ²⁾	0.60±0.39 ^{AB}

1) Sammenlås kategorierne 3 og 4, opnås estimat, der er signifikant forskelligt fra kategorierne 1 og 2 ($p \leq 0.04$)

2) Sammenlås kategorierne 2, 3 og 4, opnås estimat, der er signifikant forskelligt fra kategori 1 ($p = 0.01$)

A, B, C, D) Estimer med forskellige bogstaver er signifikant forskellige ($p < 0.05$)

I ovenstående slutmodel fremgår de enkelte uafhængige variables betydning for tilfredshed med visitationen kvantitativt af estimerne.

At have et godt samarbejde med PPR og et godt samarbejde med barnets daværende skole er af største betydning for tilfredshed med visitationen hos forældrene. Forældre, der ikke syntes det tog for lang tid at få et specialundervisningstilbud, har højere sandsynlighed for at være tilfredse med visitationsprocessen end forældre, der syntes, det tog for lang tid.

At det var svært at få kontakt til PPR i forbindelse med visitationsprocessen eller stigende grad af uklarhed for forælderen om hvem, der har hvilke ansvarsopgaver i visitationsprocessen, har negativ effekt på sandsynligheden for tilfredshed i visitationen.

Hvor ofte den relevante PPR psykolog i visitationsprocessen mødte barnet i forbindelse med beskrivelsen af barnets særlige behov, har positiv effekt på sandsynligheden for øget tilfredshed med visitationsprocessen. Den videre analyse af antal møder viste, at forældre, hvis børn ikke havde haft møde(r) med PPR psykolog, havde signifikant lavere sandsynlighed for at være tilfreds med visitationsprocessen i forhold til forældre, hvis børn havde haft 1-2 møder, 3-5 møder eller mere end 5 møder. Der var ikke signifikant forskel i forældres tilfredshed med visitationsprocessen på, om børnene havde haft 1-2, 3-5 eller flere møder med PPR psykolog.

Tilfredshed med undervisning

Estimer for signifikante parametre i slutmodel for sandsynlighed for tilfredshed med undervisning (θ)

Spørgsmål/variabel	Svar	Logit estimat±SE
A27: Var den undervisning, dit barn modtog i skoleåret 2007-2008 tilrettelagt, så den svarede til dit barns faglige niveau?	1 = i høj grad	1.37±0.55 ^A
	2 = i nogen grad	-0.05±0.48 ^B
	3 = i mindre grad	-1.49±0.53 ^C
	4 = slet ikke	-2.06±0.56 ^C

A38: Oplevede du, at dit barn var glad for eller ked af at gå i skole i skoleåret 2007-2008?	1 = glad for	0.53±0.50 ^A
	2 = overvejende glad for	0.40±0.50 ^A
	3 = overvejende ked af	-0.59±0.50 ^B
	4 = ked af	-2.31±0.60 ^C
A30: I hvilken grad havde lærerne, der underviste dit barn i skoleåret 2007-2008, tilstrækkelig viden ift. netop dit barns særlige behov?	1 = i høj grad	0.52±0.54 ^A
	2 = i nogen grad	-0.14±0.50 ^A
	3 = i mindre grad	-0.80±0.49 ^B
	4 = slet ikke	-1.80±0.61 ^C
A40: I hvilken grad havde lærerne fokus på, at dit barn udviklede sine sociale kompetencer i skoleåret 2007-2008?	1 = i høj grad	0.40±0.48 ^A
	2 = i nogen grad	-0.39±0.49 ^B
	3 = i mindre grad	-1.05±0.54 ^B
	4 = slet ikke	-1.20±0.74 ^B
Civilstand:	Skilt	-0.94±0.42 ^B
	Gift	-0.08±0.32 ^A
	Ugift	0.31±0.42 ^A

A, B, C, D) Estimer med forskellige bogstaver er signifikant forskellige ($p < 0.05$)

I ovenstående slutmodel fremgår de enkelte uafhængige variables betydning for tilfredshed med undervisningen kvantitativt af estimerne.

Som det fremgår af slutmodellen, havde det forhold, at undervisningen var tilrettelagt, så den svarede til barnets faglige niveau, størst betydning for tilfredshed med undervisning hos forældrene. Således faldt tilfredsheden med undervisning med faldende opfattelse af, at undervisningen var tilrettelagt, så den svarede til barnets faglige niveau. Ligeledes (og i for undervisningstilfredsheden betydende rækkefølge) faldt sandsynligheden for undervisningstilfredshed med faldende opfattelse af barnets glæde ved at gå i skole og lærernes viden om barnets særlige behov.

Blandt skilte, gifte og ugifte havde skilte laveste sandsynlighed for at være tilfreds med undervisningen, mens der ikke var forskel mellem gifte og ugifte.

4.4 Modelkontrol

Alle analyser af logistiske regressionsmodeller blev gennemført i Statistical Analysis System Software, version 9.1 (SAS Institute, Cary, NC, USA) ved hjælp af proceduren GENMOD, der muliggør samtidig inklusion af både nominale, ordinale og kontinuerte variable. Grænse for signifikans blev sat ved 0,05.

De anvendte logistiske modellers kvalitet blev vurderet ved "Goodness of Fit", bestemt ved størrelsen af Log Likelihood samt ved Pearsons test. Jo større Log Likelihood, jo bedre model (analogt med R^2 ved variansanalyse-, kovariansanalyse- og lineære regressionsmodeller). Ved Pearsons test er hypotesen, at modellen passer godt (er 'fit'), og testsstørrelsen består af summen af kvadrerede residualer delt med

variansen af responset. Da tilstrækkelige andele af observationerne (>5%) på hvert niveau af de afhængige variable var en forudsætning for modellerne, indgik begge afhængige variable med binære udfald (tilfreds eller utilfreds). At analysere data med alle fire niveauer (tilfreds, overvejende tilfreds, overvejende utilfreds og utilfreds) inkluderet i forsøg på at udnytte så meget information i data som muligt, ville være i modstrid med forudsætningerne for analysemetoden.

I modellerne for tilfredshed med visitationsprocessen og undervisningen indgik henholdsvis 21 og 35 uafhængige variable. Da risikoen for tilfældig signifikans (type 1 fejl) stiger med antallet af tests, blev kun hovedvirkninger og ikke interaktioner testet.

For model med tilfredshed med visitation som afhængig variabel var det muligt at inkludere alle udvalgte uafhængige variable med partielle χ^2 -tests i udgangsmodellen, hvorefter der blev foretaget trinvis eliminering af uafhængige variable (backward elimination). Fra startmodellen blev den uafhængige variabel med højeste p-værdi fjernet, hvorefter en ny og reduceret model fremstod. Fra den reducerede model blev den uafhængige variabel med højeste p-værdi fjernet, og således fortsattes indtil slutmodel fremstod udelukkende indeholdende uafhængige variable med p-værdi under 5 %. Ud over ovennævnte systematiske testrækkefølge blev andre rækkefølger også forsøgt, herunder f.eks. fastholdelse af uddannelse i modellen, for at undersøge evt. påvirkning af udfaldet af tests pga. indbyrdes korrelation mellem uafhængige variable. Forskellige testrækkefølger påvirkede ikke udfaldet.

For model med tilfredshed med undervisning som afhængig variabel var det ikke muligt at inkludere alle udvalgte uafhængige variable samtidigt, da antallet af variable resulterede i manglende konvergens for modellen. I stedet blev uafhængige variable trinvist inkluderet efter størrelse af bidrag til Log Likelihood (stepwise selection). I startmodellen blev den mest signifikante uafhængige variabel (mindst p-værdi og størst χ^2) inkluderet, og til startmodellen blev en ny og større model fremstillet ved inkludering af den uafhængige variabel med mindst p-værdi. Således fortsattes indtil slutmodel fremstod udelukkende indeholdende uafhængige variable med p-værdi under 5 %. Ud over ovennævnte systematiske testrækkefølge blev andre rækkefølger også forsøgt, herunder f.eks. tidlig inkludering af uddannelse i modellen, for at undersøge evt. påvirkning af udfaldet af tests pga. indbyrdes korrelation mellem uafhængige variable. Forskellige testrækkefølger påvirkede ikke udfaldet.

4.5 Bortfaldsanalyse

I den oprindelige stikprøve blev tilfældigt udtrukket 1.700 forældre med børn i vidtgående specialundervisningstilbud. På grund af forskerbeskyttelse faldt 177 forældre fra. Ud af de resterende 1.523 var der 81 forældre, der viste sig ikke at være relevante for undersøgelsen. Blandt de resterende 1.442 valgte 418 forældre ikke at deltage. Den statistisk analyserede stikprøve indeholdt således data fra 1.024 forældre, hvilket svarer til en svarprocent på 71 % (1024/1442). Dem, der ikke indenfor en rimelig tidshorisont besvarede spørgeskemaet, blev forsøgt kontaktes i op til 6 forsøg. Det er således rimeligt at antage, at stikprøven er reel og indeholder data fra netop forældre med børn i vidtgående specialundervisningstilbud.

Der er lavet statistisk analyse af bortfaldet på variablene etnicitet, oprindelsesland, familietype, uddannelse og indkomst. Nedenstående tabel viser at der er betydelige forskelle i fordelingerne blandt henholdsvis deltagere og bortfaldne for uddannelse, indkomst og etnicitet. Af tabellen fremgår det at der blandt de bortfaldne er højere andel af indvandrere og efterkommere af indvandrere. Blandt de bortfaldne er der flere forældre med afsluttet grundskole som højeste fuldførte uddannelse og andelen af bortfaldne er højere i laveste tertiel af bruttoindkomst.

Da der i det analyserede datamateriale er bortfald af ovennævnte karakter, må der, for bortfaldne kategorier med højeste andel i forhold til deltagerne, tages forbehold for undersøgelsens konklusioner. Således er undersøgelsens resultater ikke nødvendigvis applicerbare isoleret set blandt forældre med indvandrerbaggrund, forældre med grundskole eller forældre med laveste bruttoindkomst, hvor der er de største forskelle mellem gruppen af besvarede og bortfaldne.

Skævheden i data kan ikke udelukkes at have en betydning for de spørgsmål i skemaet hvor forældre fra forskellige grupper af de variable som repræsenterer det skæve bortfald, svarer forskelligt. Er der fx sammenhæng mellem et holdningsspørgsmål og uddannelse, således at forældre med grundskoleuddannelse svarer signifikant mere positivt på et givent holdningsspørgsmål end andre uddannelsesgrupper, så betyder det at man må formode at den reelle fordeling på holdningsspørgsmålet er mere positiv, da den mest positive gruppe er underrepræsenteret i undersøgelsen. Det er her vigtigt at nævne at der ikke er sammenhæng mellem de variable der indikerer skævt bortfald og de to mest centrale holdningsvariable, nemlig tilfredshed med visitationsprocessen samt tilfredshed med undervisningstilbuddet, hvilket betyder at det skæve bortfald formegentlig ikke har nogen betydning for den reelle fordeling på disse to variable.

Fordeling af deltagere og bortfaldne på variable med signifikant forskel på fordelingerne

Variabel	Niveau	Deltagere	Bortfaldne
		(n = 1024) Procent	(n = 418) Procent
Etnicitet	Dansk	94	64
	Indvandrer	2	10
	Efterkommer af indvandrer	4	26
Højeste fuldførte uddannelse	Grundskole	31	44
	Erhvervsfaglig uddannelse	57	48
	Videregående uddannelse	12	8
Bruttoindkomstgruppe (i tertiler)	Laveste	31	56
	Mellemste	34	27
	Højeste	35	17

4.6 Oversigt over variable samt hvilke logistiske regressionsanalyser variablene indgår i

Uafhængig variabel			Afhængig variabel	
Kode	Spørgsmål	Niveau	Undervisning	Visitation
A2	Specialundervisningsårsag	Fysisk handicap Andre vanskeligheder Kombination	X	X
A3	Stillet diagnose	1=Ja 2=Nej	X	X
A7	År for første specialundervisningstilbud	1994-1999 2000-2005 2006-2008		X
A9	For lang tid før specialundervisning tilbudt?	1=Enig 2=Overvejende enig 3=Overvejende uenig 4=Uenig	X	X
A10	Flere specialundervisningsmuligheder tilbudt?	1=Ja 2=Nej 3=Ved ikke	X	X
A11	Antal gange PPR psykolog mødte barnet ifm beskrivelse af særlige behov i visitationsprocessen	1=0 gange 2=1-2 gange 3=3-5 gange 4=>5 gange		X
A12	Klart, hvem der havde hvilke opgaver i visitationsprocessen?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X	X
A16	Antal møder med PPR ifm visitationsproces	1=Ingen møder 2=1-2 møder 3=3-5 møder 4=>5 møder	X	X

A17	Kontakt til PPR ifm visitationsproces?	1=Meget let 2=Let 3=Svært 4=Meget svært	X	X
A18	Antal psykologer i visitationsproces	1 2-3 ≥4 Husker ikke	X	X
A22	Godt samarbejde med barns daværende skole ifm visitationsproces?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X	X
A23	Har barnet flyttet bopælskommune under visitationsprocessen?	Ja Nej Ved ikke		X
A24	Løbende få råd og vejledning fra PPR efter visitationen?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke		X
A25	Tilfredshed samlet set med samarbejdet med PPR	1=Tilfreds 2=Overvejende tilfreds 3=Overvejende utilfreds 4=Utilfreds		X
A26	Tilstrækkeligt antal støttetimer i skoleåret 2007-2008?	1=For mange 2=Tilpas 3=For få	X	
A27	Undervisning i skoleåret 2007-2008 tilrettelagt så den svarede til barnets faglige niveau?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad	X	

		4=Slet ikke	
A28	Antal kontakter med barns lærere i skoleåret 2007-2008	1=0 2=1-2 3=3-5 4=6-10 5=11-20 6=>20	X
A30	Lærere, der underviste i skoleåret 2007-2008, tilstrækkelig viden ift barnets særlige behov?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A31	Lærere, der underviste i skoleåret 2007-2008, engagerede?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A32	Børn i barnets klasse, som forstyrrede for meget til at være der?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A34	Tilpas antal lærere og pædagoger i barnets undervisningstilbud?	1=For mange 2=Tilpas 3=For få	X
A35	Tilpas antal elever i barnets undervisningstilbud	1=For mange 2=Tilpas 3=For få	X
A36	Passede skolens indendørs/udendørs rammer til barnets behov?	1=Godt 2=Overvejende godt 3=Overvejende dårligt 4=Dårligt	X
A37	Undervisningsmaterialer tilpasset barnets behov?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad	X

		4=Slet ikke	
A38	Var dit barn glad for eller ked af at gå i skole i skoleåret 2007-2008?	1=Glad for 2=Overvejende glad for 3=Overvejende ked af 4=Ked af	X
A39	Havde barnet det godt sammen med sine klassekammerater?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A40	Havde lærerne fokus på, at dit barn udviklede sine sociale kompetencer?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A41	Afstand til skole, hvor barnet modtog undervisning	1=0-<5 km 2=5-10 km 3=>10 km	X
A42	Havde forældrene på skolen kontakt med hinanden?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A43	Kvaliteten af barnets handleplan for skoleåret 2007-2008	God Overvejende god Overvejende dårlig Dårlig Har ingen handleplan	X
A44	Udskiftning af lærere og pædagoger i barnets undervisningstilbud?	1=I høj grad 2=I nogen grad 3=I mindre grad 4=Slet ikke	X
A46	Antal andre specialundervisningstilbud, barnet har været i	1=0 2=1 3=2	X

		4=>2		
A50	Hvem har barnet bedst af at være sammen med af andre børn?	Kun andre m. særlige behov Både andre m. særlige behov og andre børn Ved ikke	X	
Køn	Barnets køn	Dreng Pige	X	X
Indk.	Personlig årlig bruttoindkomst	1=0-249.999 kr/år 2=250.000-349.999 kr/år 3= ≥350.000 kr/år	X	X
Cvst	Civilstand	Skilt Gift Ugift	X	X
Udd.	Højeste fuldførte uddannelse	Grundskole Ungdoms-, erhvervs- og kort videregående Mellemlang og lang videregående	X	X
Ie	Etnicitet	Dansk Indvandrere Efterkommer af indvandrere	X	X
Metode	Dataindsamlingsmetode	1=Telefoninterview 2=Internetspørgeskema	X	X
Type	Specialundervisningstype	Enkeltintegrerede Specialklasser Specialskoler	X	X